

GENTSE BILJARTSPELERS, -LOKALEN EN -CLUBS.

Inleiding

Hoewel het biljartspel carambole al langer dan een halve eeuw in België en onze buurlanden een populaire ontspanning was, waar menige liefhebber zich tijdens het weekend op café een paar uurtjes mee vermaakte, duurde het tot 1906 vooraleer de Belgische Biljartbond werd gesticht.

Omstreeks mijn vijftiende, begin de jaren vijftig, begon ikzelf te biljarten. Ik was zo gefascineerd door het spel dat ik jarenlang eerder een café opzocht waar een biljart dan een jukebox stond. Anders gezegd: ik leefde me beter uit op het groene laken dan op de dansvloer.

In talrijke cafés in mijn geboortedorp Drongen en andere gemeenten in de omgeving of in de Gentse wijk Brugsepoort, liet ik me binnenvallen. Er werd er zo goed als altijd gespeeld op kleine biljarttafels die, naargelang de meermaals krappe plaatsruime, 1,9 meter, 2,0 meter of 2,1 meter lang waren. Ten nadere precisering: in de breedte is elke tafel precies de helft zo lang. Zodat men kan vaststellen dat het oppervlakte van een biljarttafel altijd bestaat uit twee vierkanten naast elkaar. Zie hieronder een, zo goed als het nu nog kan, volledige lijst van de vele Gentse cafés waar een dergelijk biljart stond van net vóór WO II tot de jaren zestig. In geen van deze vele cafés lag een club die aangesloten was bij de officiële Belgische Biljartbond.

Botermarkt – **Snepe** 1 biljart. Klein Turkije – **De Rode Hoed** 1. Korenmarkt – **Astoria** 2, **Hazenwind** 1, **Damberd** 1, **Wapens van Zeeland** 1, **Koetsierke** 1, **Alfa** 1, **Maegd van Ghent** 2, **Borluut** 1, **Progrès** 1, **Metropole** 1, Heilige-Geeststraat – **'t Zulleke** 1. Groendreef – **Boulevard** 1. Hooiaard – **Picardie** 1. Kleine Vismarkt – **Rome** 1. Sint-Margrietstraat – **De Lieve** 1. Onze Lieve Vrouwstraat – **Katholieke Kring Sint-Stefanus** 1. Kouter – **Cercle Artistique** 4. Sint-Annaplein – **Katholieke. Kring Sint-Anna** 2 (*In de talrijke katholieke kringen in de stad en de, later met Gent gefusioneerde randgemeenten, stonden, te veel om op te noemen, samen tientallen biljarts waarop menig jong talent zich ontpopte*). Nederkouter – **Sirène** 1 en **Trompet** 1. Vrijdagmarkt en nadien Sint-Pietersnieuwstraat – **Vooruit** 4. Sint-Pietersplein – **De Kroon** 1. Heuvelpoort – **De Zwaan** 1. Walpoortstraat – **Minard** 1, **Madou** 1. Burgstraat – **Valkenhuis** 1. Wilsonplein – **La Bourse** 1. Begijnengracht – **Lambert** 1. Hoogstraat – **Frascati** 1. Phoenixstraat – **De Bargie** 1, **De Pijp** 1. Coupure links – **Napoleon** 1. Bevrijdingslaan –

't **Schuurken** 1, **Flora** 1. Meibloemstrat – **Socialistisch Volkshuis** 2. Sloopstraat – **Communistisch Volkshuis** 1. Nieuwewandeling – **Belgica** 1. Rooseveltlaan – **Colombophile** 1. Sint-Salvatorstraat – **De Wanne** 1. *(Behalve in deze cafés stonden er toen in de refter van bedrijven of instellingen zoals **Vynckier** 4, en **Ebes, Brandweer, Uco** en **Boekentoren** 1 of 2 biljarts. Vanaf de golden sixties kochten ook heel wat particulieren, die in hun huis over voldoende ruimte beschikten, een biljart.)*

Bij de clubs waar ik de locatie niet heb kunnen achterhalen, zullen er zeker ook geweest zijn, die **Krijt op tijd** hetten.

Een partijtje spelen in voornoemde cafés was niet altijd gemakkelijk. Om goed te kunnen afstoten, moesten toegangers soms opstaan van hun barkruk of was men genoodzaakt een kaartspeler vriendelijk te vragen bijvoorbeeld een arm op te heffen om, met het achterste van je keu onder hun oksel, een punt te kunnen maken. In de tijd dat ik beetje bij beetje leerde spelen, was het tot op draad versleten laken dat op die biljarts lag vaak erbarmelijk slecht. Op de acquitpunten was een gat en elders een haakscheurtje dat met een flinterdun klevertje werd bedekt tegen verdere beschadiging.

Ik herinner me dat oude spelers wisten dat de lakens, uit gierigheid of geldnood, dateerden van vóór WO II. Alleen in de cafés waar een biljartclub lag, waar in vrijspel met handicap, jaarlijks tussen de leden een competitie werd gespeeld, werd, door de financiële inbreng van het lidgeld van de leden, het laken zo om de drie-vijf jaar vernieuwd. Bij gebrek aan stofzuiger, reinigde men wekelijks het laken met een handborstel en een vuilblik. Aan een wand hing, naast het rek waarin de keus stonden, een telraam met twee staafjes waarop twintig witte balletjes om de gescoorde punten op aan te duiden. In het geval er een club lag, hing er aan de wand ook een wedstrijdtable met bovenaan de naam van de beste speler. Soms hingen er ook een aantal ingelijste foto's van koningen van de club, en een plakkaat waarop stond te lezen: 'Niet roken boven het biljart'. Veel biljarts werden niet overal op normale wijze verlicht, zo heb ik jarenlang gespeeld op een tafel die verlicht werd door een kroonluchter.

Nog een andere oorzaak waarom een partijtje biljart in een dergelijke volkscafé niet altijd zoals het hoort verliep, was de kwaliteit van de keus. In bepaalde lokalen stonden er op de ongeveer tien beschikbare keus, maar drie met een deftige pomerans. Zodat, tijdens een spelletje tussen koppels, twee spelers voortdurend hun keu aan elkaar moesten doorgeven wanneer iemand van hen aan de beurt was. Slechts twee op de tien spelers van zo'n kleine club, schat ik, beschikten toen over een eigen keu – en dat waren zelden de besten, maar wel de rijkste spelers.

Ten slotte nog dit over die tijd van toen. Het duurde nog ettelijke jaren voor onder het biljart in volkscafés een elektrische verwarming werd aangebracht. Op een keer vernam ik, dat in mijn plaatselijke stamcafé een speler met verstand van elektriciteit dit karweitje had geklaard. Helaas met als gevolg, dat het laken in het midden van het biljart zo warm was dat men er niet langer dan een paar seconden zijn hand kon opleggen en het in de hoeken koud aanvoelde.

Enkele gebeurtenissen

Toen ik ter gelegenheid van de kermis als jongeling met kerels van mijn leeftijd een partijtje aan het spelen was, maakte ik een serie van in de veertig punten. Een kijker die mijn grootvader kon zijn, zei in sappig Gents dat ik de opvolger van Gustaaf Van Belle zou worden. Wist ik veel wat wie die man was en wat hij op het biljart had gepresteerd.

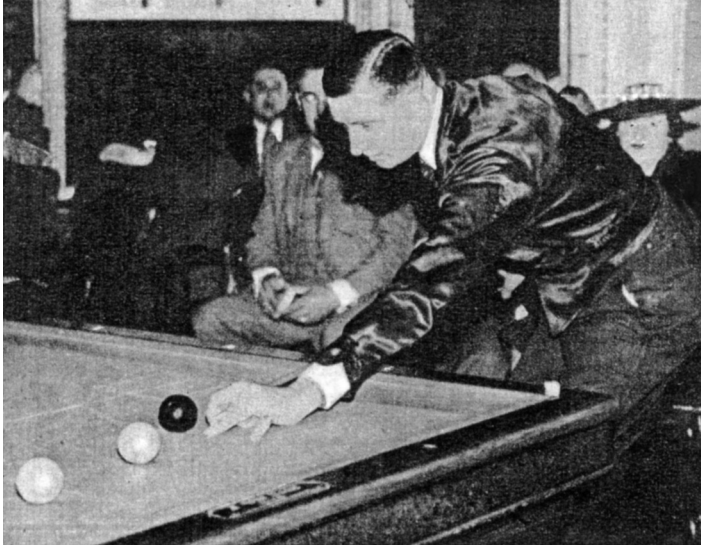
Niet veel later maakte ik kennis met een vijftien jaar oudere dorpsgenoot die was aangesloten bij de biljartclub *De Gouden Sleutel*, gelegen in de bekende Gentse straat Klein Turkije. Hij was een van een van de talloze talenten die door zelfontplooiing in vrijspel op het kleine biljart twintig gemiddeld haalden, wat in die tijd, en ook nu nog, voor niet zoveel spelers is weggelegd.

Behalve dat hij me af en toe wat eenvoudige tips gaf om mijn spelpeil te verhogen gaf hij me ook de raad eens binnen te wippen in het lokaal van de club waar hij was aangesloten. Wat ik ook deed. Ik die gewend was aan een biljart die 1,9 meter lang was, speelde er voor het eerst een spelletje op een matchtafel van bijna één meter langer, die wel een voetbalveld leek.

Raymond De Baets, afkomstig uit Maldegem, was destijds uitbater van het gelijknamige café. Toen hij tijdens een wedstrijd in drieband een serie van acht caramboles had gemaakt, stond de Gentse biljartwereld op zijn kop. Internationaal betekende dat echter niet zoveel, daar een beroepsspeler uit de USA, Willie Hoppe, in 1928 in deze discipline al een serie van 25 punten had gemaakt. Net zoals zijn stadsgenoot Roger De Smet, stond René De Baets een paar keer als tweede of derde op het podium in het Belgisch Kampioenschap Ereklasse drieband, een wensdroom van vele spelers.

De eerste keren dat ik ware artiesten op het groene laken aan het werk zag, was in het lokaal van Biljartclub *Zuid*, destijds gelegen boven een garage naast de toenmalige bioscoop *Select* op het Wilsonplein. Het tornooi werd gespeeld in de discipline kader 45/2. De toenmalige beste Gentse spelers De Borst en De Zutter traden er aan, maar moesten er het onderspit delven tegen de grote internationale Antwerpse kampioen Van Hassel.

Nog tweemaal trok ik in de jaren vijftig met het Volkswagentje van mijn

Gustaaf Van Belle in juni 1939 aan het werk tijdens het wereldkampioenschap kader 71/2 in de stad Luik.

Een binnenaanzicht van *Hotel De IJzer*.
Vooraan herkent men aan de kaarttafel met wit hemd Oscar Van Mol, jarenlang lid en penningmeester van de er gelegen biljartclub *Zuid*.

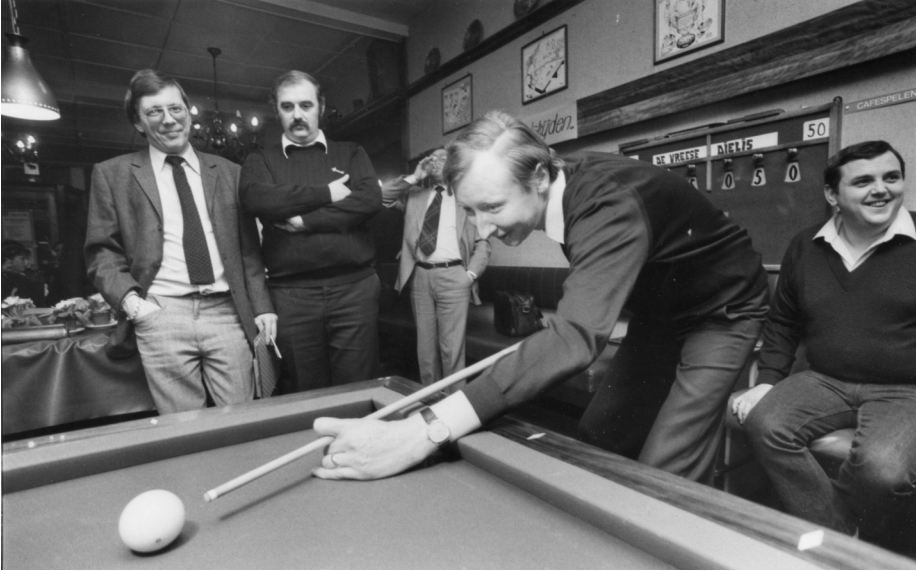
vriend naar een bijzondere biljartgebeurtenis in Gent. Eerst naar hotel *De IJzer* in de Vlaanderenstraat, waar niet zolang voordien biljartclub *Zuid* was verhuisd. Die avond speelde het andere Antwerpse fenomeen René Vingerhoedt er twee demonstratiepartijen, een in kunststoten en een in drieband, tegen de Fransman Conti. Ik zat in de gelagzaal, tussen een vijftigtal toeschouwers, op een kleine tribune met verbazing te kijken. De volgende keer dat ik in die tijd in Gent de toenmalige grootmeesters op het groene laken hun kunsten zag ten toon spreiden, was in 1958 in het allang verdwenen variététheater *Ancienne Belgique* in de Veldstraat. De titel van Europees kampioen kader 45/2 werd er betwist. Op het parterre stonden in plaats van zitplaatsen nu twee biljarttafels, rondom bekleed met een knalrood vloerkleed. Ik zat op de eerste rij van het balkon, de ideale plaats om te zien hoe de spelers de moeilijkste figuren uit hun mouw schudden. Twee feiten zijn me bijgebleven. 1. het breken van het wereldrecord met een serie van 400 caramboles in deze spelsoort door de Nederlander Piet van de Pol, de oudste deelnemer, 2. het incident, na een foute scheidsrechterlijke beslissing, in de finale tussen de Brusselaar Emile Wafflard en Antwerpenaar Jos Vervest, Tijdens de proclamatie verpinkte de benadeelde verliezer Jos Vervest van woede met een traantje. In de zaal werd gefluisterd, dat de oorzaak van de foute beslissing van de scheidsrechter was te zoeken bij de top van de toen nog Franstalige leiding van Belgische Biljartbond.

De bijzonderste Gentse clubs en spelers.

In verscheidene cafés Gent waar een carambole stond, lag een club die aangesloten was bij de Belgische Biljartbond. Zie hieronder een, eveneens zo volledig mogelijke, lijst van de locaties waar die clubs destijds gehuisvest waren.

Botermarkt – **Antverpia** 1. Vlaanderenstraat – **Tivoli** 1, **De IJzer** 3. Klein Turkije – **De Gouden Sleutel** 3. Vrijdagmarkt – **Matroos** 1, **Sleidinge** 1. Heuvelpoort – **Rotonde** 2. Gebroeders Van Eyckstraat – **Ringskopf** 2. Dampoortstraat – **De Gekroonde Hoofden** 2. Burgstraat – **Picardie** 4. Noordstraat – **De Gouden Leeuw** 1, (later 4). Graaf Van Vlaanderenplein – **Union** 3. Schouwburgstraat – **Theater** 2. Sluizeken – **De Lelie** 2. Clementinalaan – **Metropole** 4, Floralies 2, (in de jaren tachtig ook **Falstaff** of **De Twaalf Apostelen** 2, net als **Union** een privéclub).

Om nieuwe lakens op de biljarts te leggen, waren er in de loop der jaren in Gent drie gespecialiseerde zaken: *Rothiers* in de Hoogpoort, en *Vermeulen* en *Tremerie* in de Burgstraat. Walter Tremerie, zoon van Emiel, uitbater van het

De Gentse Europese kampioen drieband 1973 Arnold De Paepe tijdens een oefenpartijtje in zijn eigen lokaal De Gouden Sleutel. Links en rechts van hem herkent men zijn clubgenoten Roland Dupont en Benny Cazareck.

Jos Vervest, patron van *Hotel Metropole*, geeft les aan de jonge speler, Ludo Dielis.

café De Lelie en in zijn tijd een verdienstelijke kaderspeler, was een specialist in zijn vak. In zijn winkel kon men uiteraard ook biljartballen, een keu, een koker om die in op te bergen, biljartkrijt en wat weet ik nog allemaal om goed te kunnen spelen, kopen. In de zaak van Walter Tremerie kon men daarnaast nog ander materiaal voor gezelschapsspelen kopen, zoals schaak- en damborden, pingpongtafels, -raketten en -ballen en darts. De tijd stond niet stil.

In de loop der jaren waren er vier van die clubs die boven alle andere uitstaken. Ik wil beginnen met de oudste biljarttempel, de trotse club *Koninklijke Biljart Academie Union Gent* die, na decennialang aan het Graaf Van Vlaanderenplein te zijn gevestigd, tegenwoordig gelegen is op de Kantienberg.

Ongetwijfeld de meest befaamde biljartspeler die de club *Union* en, bij uitbreiding, heel Gent heeft gekend, was Gustaaf Van Belle. Hoewel in 1889 geboren in Assenede werd hij, in zijn gloriejaren 1930-1939, in de pers altijd vernoemd als een Gentenaar, omdat hij tot aan zijn overlijden in 1961 vele decennia in de Arteveldestad woonde. Op deze briljante speler zijn palmares staan zomaar eventjes zeven Wereld-, drie Europese en elf Belgische titels. En dat, behalve in libre, ook in alle andere spelsoorten. Zijn internationale titels behaalde hij onder meer in Wenen, Keulen, Lyon, Marseille en Den Haag, Wellicht verscheen zijn naam toen in blokletters op de sportpagina's van binnen- en buitenlandse kranten. Toen in 2006 een speciale reeks Belgische postzegels uitkwam waarop onze grootste spelers staan afgebeeld, ontbrak daarbij uiteraard ook niet Gustaaf Van Belle.

Nadat Gustaaf Van Belle was gestopt met het spelen van competities, verloor zijn club gestaag aan prestige. Om die teruggang een halt toe te roepen, organiseerde men in de *Union* tussen 1962 en 1969 een leerschool onder de hoede van Marcel Van Leemput (Merksem). Van Leemput en Eduard Horemans (Borgerhout) waren Belgische cracks in het biljartspel, van dezelfde generatie, die in hun glorietijd resoluut hadden gekozen voor het winstgevender professionalisme. In dit circuit traden ze vaak op voor een duizendkoppig publiek in wereldsteden als New York en Parijs. Eenmaal in de week nam Van Leemput iedere leerling een kwartiertje onder handen. Toen hij in 1969 ophield met lesgeven, bleven er van zijn oorspronkelijke twaalf leerlingen nog slechts twee over: Etienne Pieren en Roland Serweytens. Intussen de zeventig gepasseerd, kwam Gustaaf Van Belle af en toe eens een kijkje nemen bij de lessen.

De volgende respectabele Gentse biljartclub waar ik het over wil hebben is *Zuid*, gesticht in 1939 en vanaf 1957 gelegen in het klassieke hotel *De IJzer* in de Vlaanderenstraat. Het hotel dat, helemaal vervallen, nu al menige jaren is dichtgetimmerd, was destijds qua interieur een parel. Midden de gelagzaal stond een grote vierkante comptoir. De patroon van het hotel had er de steun van een altijd opgeruimde vrouwelijke hulp, die steeds druk in de weer was met het serveren van consumpties, aan het helpen in de keuken of de beddens aan het maken in de logeerkamers.

Tijdens de eerste helft van de jaren zeventig ben ik er een paar keer gaan kijken naar een driebandentornooi, waar lokale cracks zich konden meten met gerenommeerde buitenlanders zoals de Fransman Dufutelle en de Nederlander Van Bracht. Het tornooi werd gesponsord door enkele kapitaalcrachtige zakenlui, vrienden van de club. Grote kampioenen van internationale betekenis, heeft de club in haar rangen niet geteld. Wel een hele resem goede spelers met iets minder talent.

Hotel De IJzer lag nabij de passage die in de volksmond *De glazen straat* werd genoemd, en vanouds bekend was om de bordelen die er gevestigd waren. Toen ik op een laat avonduur in *De IJzer* aan het spelen was, zetten twee meisjes van plezier met een spannend lederen minirokje en dito blouse met een diep decolleté zich aan een tafeltje vlakbij het biljart. Meteen was de concentratie voor de biljartballen voor mijn tegenstrever en mezelf groten-deels zoek.

Net zoals in de andere grote Gentse biljartlokalen, werd er in *Hotel De IJzer* veel gebridget, en dit vaak tussen kaarters die ook biljartspelers waren. Heerste aan het biljart een bijna heilige stilte, aan de kaarttafel ging het er echter vaak luidruchtig aan toe. Sommige bridgers durfden behalve voor de eer ook spelen om centen, wat toen wettelijk verboden was, maar waarvoor de wijkagent een oogje dichtkneep. Onder de bridgespelers gold de kwinkslag, dat wie van zijn vrouw wil scheiden met haar aan de kaarttafel moet plaatsnemen.

Naarmate de jaren verstreken hing er ook, aan de wand naast een biljart in *De IJzer*, een reclamebord van een sponsor. Eind de jaren tachtig werd, zelfs op het laagste niveau, de vercommercialisering van het spel zo erg, dat sommige lokalen ermee vol hingen.

Mijn verhaal over *Hotel De IJzer* wil ik afronden met een sfeervol gedicht die Wim Nimmegeers in 1980 publiceerde met als onderwerp een groepje oudere biljartliefhebbers die er zich een paar keer in de week kwamen vermaken. Over hetzelfde onderwerp schreef de befaamde Nederlands cabaretier Toon Hermans het liedje 'Balletje tik'.

VRIENDEN VAN HOTEL DE IJZER

*Vrienden van Hotel de IJzer
nu moe en droef spreek ik tot U
het licht der schemerlamp grijzer
verlaten, het biljartspel beu*

*o jeugd, gij zijt stil naar de dood
in een hoog huis waart uw voorhoofd
stemmen gedempt melkglas in lood
hand aders ivoorhut gekloofd*

*als kapotte kamerplanten
taferelen daar de geliefden
haar lippen bruin en uitgedoofd*

*waart Gij die late gezanten
zwaar hangt de waas van verleeftde
zalen van ijl gezang beroofd*

En nu de club Metro. Tijdens de jaren zestig verhuisde de befaamde Antwerpse biljartspeler Jos Vervest naar Gent in de Clementinalaan om er *Hotel Metropole* uit te baten. Vrijwel meteen sticht hij er met een handvol enthousiaste biljartliefhebbers een club. Dit initiatief heeft zo'n groot succes, dat de club de eerstvolgende jaren – in Gent nooit gezien – ongeveer negentig leden telt, waaronder sommigen zelfs uit de kuststreek.

Jos Vervest was een man met allure én met verstand voor zaken. Toen hij er hotelier was geworden, startte hij ook vrij vlug een 'biljartschool' om jonge knapen les te geven in het edele spel. Sommigen van die potentiële kampioenen op het groene laken, zag ik op een krantenfoto, kwamen met hun neus pas boven de rand van het biljart. Ik heb zo het vermoeden dat, net zoals in de wiel- en voetbalsport, hun vaders bij leven en welzijn in hen een eigen wensdroom hoopten te verwezenlijken.

Ongetwijfeld was zijn beste leerling in Gent Peter Bracke. Tussen 1982 en 1990 behaalde hij in de disciplines libre, kader en vijfkamp titels in de hoogste nationale klasse. Was Peter Bracke niet geconfronteerd geweest met het in die tijd drastisch verminderen van Europese en Wereldkampioenschappen in zijn favoriete disciplines, dan had hij daar ongetwijfeld herhaaldelijk op het podium gestaan. Later werd Peter Bracke vele jaren patron van biljartclub 't Lammeken, gelegen in het gelijknamige café in de Brugsesteenweg op de

grens van Gent en Mariakerke.

Toen de sinjoor Jos Vervest in Gent kwam wonen, zat zijn actieve loopbaan als biljartkampioen er zogoed als op. De man had een schitterende nationale en internationale loopbaan achter de rug, en rustte nu op zijn lauweren.

Eind de jaren veertig was hij met zijn ex-stadsgenoot Clem Van Hassel tijdens het weekend per auto enkele keren naar Parijs gereisd, op bezoek bij een oudere Franse ex-profspeler die de 'serie Americain' had geperfectioneerd én vereenvoudigd. Een speelwijze die ze niet zoveel later ontwikkelden naar een nog hoger niveau. Gezien zijn palmares mocht Jos Vervest met fierheid terugblikken op zijn biljartcarrière. Het fabuleuze algemeen gemiddelde van 350 punten over zeven partijen, dat hij in 1965 behaalde in het Belgisch kampioenschap libre, vond hij zijn grootste prestatie. Een record dat zomaar eventjes 32 jaar standhield, tot het door Frederik Caudron met 400 gemiddeld werd verbeterd. De titels op zijn palmares zijn legio.

Jos Vervest was ook een zakenman die van aanpakken wist. Zo organiseerde hij in zijn zaak enkele keren een biljartfestijn waar een wielers- of voetbalgod samen met een biljartkampioen ploeg mochten vormen in een toernooi. Wat een bijzonder grote toeloop van kijklustigen betekende. Net zoals andere grote kampioenen was Vervest jaarlijks te gast in volkscafés om er, flink vergoed, een partijtje te spelen tegen een lokale speler. Om de kosten te dekken, verlootte de cafébaas aan de talrijke aanwezigen een keu.

Pas het ene jaar dat ik lid was van biljartclub *Metro*, maakte ik persoonlijk kennis met Jos Vervest. Het aantal leden van de club was toen al drastisch verminderd tot circa vijftien. Toen mijn werkweek er de vrijdag om 12 op zat, stapte ik, op weg naar huis, er soms van mijn fiets om er een uurtje te oefenen. Als ik geluk had, kon ik op dit eerder kalme uur in de gelagzaal een partijtje spelen. Zo speelde ik er eens op het kleine biljart in libre tegen een jonge vrouw, die vlot series van twintig punten scoorde. Een andere keer speelde ik op de matchtafel een partijtje drieband naar twintig punten tegen een bekende Japanse speler die in *Hotel Metropole* logeerde. Het partijtje verloor ik uiteraard, maar toch niet oneervol.

Nog een andere keer zag ik er groepje luidruchtige oudere heren deelnemen aan een zonderling spelletje biljart waarvoor ze een bepaald bedrag moesten inzetten. In het midden van de tafel hadden ze met een krijt een cirkel getrokken. De speler die de ballen, op een of andere wijze, het eerst in de cirkel kon laten uitbollen, won de inzet van het spelletje. De heren hun gedoe leek mij eerder blufpoker dan biljarten. Als een bezoeker aan het biljartlokaal aan de waard vriendelijk vroeg, eens te tonen hoe hij aan een hoog tempo en toch schijnbaar o zo gemakkelijk in een partij libre die talrijke caramboles maakte, ging hij daar op in. Tijdens een gezellige babbel met enkele biljartliefheb-

bers stelde een van hen Jos Vervest plotseling de vraag, of hij tijdens zijn loopbaan nooit gehoord had dat een speler om de centen op onsportieve wijze de uitslag had vervalst. Waarop hij spontaan antwoordde: 'Ja zeker, ook ikzelf trachtte, gezien de kleine prijzenpot, aldus eens wat bij te verdienen. Voor de aanvang van de finale van een Europese titel libre, had ik vernomen dat mijn tegenstrever er alles voor over had om kampioen te worden. Ik was in form en was bezig de partij naar 500 punten in één beurt moeiteloos uit te spelen. Met nog een schamele 20 voor de boeg vroeg ik de scheidsrechter om een sanitaire stop. Toen mijn Spaanse tegenstrever naast mij in het toilet stond te plasen, deed ik hem het voorstel hem te laten winnen voor een grote cheque. Maar de man gaf geen krimp. Dus!'

In 1992 deed biljartclub *Metro* aan biljartclub *Zuid* een voorstel om te fuseren. Wat in feite maar gedeeltelijk lukte, omdat sommige leden uitzwermden naar nog andere Gentse clubs. In het voormalige *Hotel Metropole* vestigde zich even later een voedingszaak.

De laatste grote Gentse biljartclub die ik wil belichten, is *De gouden Sleutel* gelegen in het gelijknamige café in het rustieke straatje Klein Turkije. Na enkele jaren te zijn uitgebaat door de eerder vernoemde speler René De Baets, nam het opkomende talent Arnold De Paepe er zijn intrek. Deze speler was eerder, telkens kortstondig, onderwijzer en uitbater van de biljarttempel *Union* geweest.

Arnold was een natuurtalent met een sierlijke, prachtige afstoot, dat zich, na het behalen van enkele titels in lagere klassen, in korte tijd ontwikkelde tot een groot driebandenspeler. De eerste keer ontmoette ik hem in het lokaal *Union*, waar toen voor de prestigieuze gelijknamige schaal in drieband tussen spelers van Ereklasse en de eerste lagere reeks werd gestreden. Ik herinner me nog dat Jos Vervest er, fin de carrière in de discipline drieband, die hem helemaal niet lag, een rotfiguur sloeg. Op het einde van het tornooi uitten bepaalde deelnemers hun ongenoegen betreffende het er gespeelde systeem met handicap, wat betekent dat de ene speler naar 60 punten moest spelen en de andere slechts naar 48 punten.

De daaropvolgende jaren ging het heel vlug bergop met de biljartcarrière van Arnold De Paepe. Zoals vele andere spelers had hij gekozen voor de intussen toonaangevende spelsoort driebanden. Na een aantal persoonlijke lessen van de Antwerpenaar René Vingerhoedt, de eerste Belg die in deze discipline ooit Europees kampioen werd met een gemiddeld boven de 1, werd hij tot ieders verrassing begin 1973 zelf Europees kampioen driebanden. Plaats van het gebeuren was het plaatsje Crosne, gelegen 18 km ten zuid-westen van Parijs. De drie volgende jaren kon hij zijn status van getalenteerde driebandspeler in

stand houden met, eerder vrij onopvallende, deelnamen aan Europese en Wereldkampioenschappen, en podiumplaatsen in Belgische kampioenschappen. In sommige partijen verblufte hij nog de kenners van het spel, maar alsmaar meer liet hij, mentaal moegestreden, na een paar missers misnoegd de schouders hangen.

Toen hadden alle spelers op hoog niveau natuurlijk te maken met de grootste slokop van de titels gedurende ruim een kwarteeuw: Raymond Ceulemans. Tijdens een wedstrijd van de *Schaal van Laere*, een driebandtornooi voor Ereklassers dat verscheidene jaren doorging in *De Gouden Sleutel* en waar de beste Belgische spelers aan deelnamen, hoorde ik een fan van Arnold De Paepe eens een beschamende chauvinistische opmerking maken aan het fenomeen Ceulemans. Zo frustrerend was zijn meesterschap voor sommige.

In biljartclub *De Gouden Sleutel* werd, door het succes van Arnold, geleidelijk aan nagenoeg alleen drieband gespeeld. Geen van de leden kon, hoe ze ook hun best deden, echter ooit zijn niveau bereiken. Arnolds uitverkoren lid als oefenpartner was Willy Bekaert, een speler die op klein biljart soms een heel hoog algemeen gemiddelde haalde. Een van de schaarse leden van de club die nog kozen voor libre of kader, was Reginald De Poorter, de sinds meer dan twintig jaar eminente voorzitter van de *Koninklijke Belgische Biljartbond* is. Naast Arnold De Paepe wisten twee leden van biljartclub *De Gouden Sleutel* op verschillende tijdstippen en voor korte of langere tijd te promoveren naar de Ereklasse van de *Koninklijke Belgische Biljartbond*: Camiel Creve en Léon Devreeze, beiden in de discipline drieband.

Er een partijtje driebanden, man tegen man of per koppel, en winnen of verliezen, vond ik in *De Gouden Sleutel* altijd ontspannend. Ik speelde er afwisselend tegen of met gepensioneerden of studenten. Ik heb nooit op een beter biljart gespeeld dan op de eerste matchtafel in het café. De tafel was van het Brusselse merk *Van Laere*. Op een gegeven ogenblik bracht de firma *Simonis* uit Eupen veel fijner geweven lakens op de markt, waardoor de loopafstand van je speelbal met ongeveer nog een meter werd verlengd. Wat, door de intussen ook geoptimaliseerde kwaliteit van de biljartballen, vooral het niveau van driebandspelers deed toenemen.

In het souterrain onder het biljartcafé *De Gouden Sleutel* huisde toen een discotheek waarvan het geluid gelukkig niet tot aan de biljarttafels doordrong. Wel was het vaak onaangenaam, dat je aan het biljart soms de geur van de gezamenlijke urinoirs opsnoof.

In een kranteninterview luchtte Arnold De Paepe zijn ongenoegen om het geringe prijzengeld dat er zelfs met internationale biljarttitels te verdienen viel. Zo verklapte hij, dat zijn Europese titel hem aan reis- hotelkosten 1300 frank armer had gemaakt, en dat – naast een beker of een schaal – de prijzen

in natura die men er ter die gelegenheid kon winnen traditioneel bestonden veelal uit huishoudartikelen, zoals stofzuigers, keukenmixers, koffiezetmachines, strijk- en wafelijzers. Toestellen die men dan moest proberen te versjacheren aan vrienden, kennissen of familieleden. Aan deze situatie kwam in een eerste fase een einde, toen spelers die na een belangrijk kampioenschap of tornooi werden gelauwerd een kartonnen doos kregen toegestopt waarin een cheque stak, uitgeschreven door een sponsor. Pas toen midden de jaren tachtig topspelers als Raymond Ceulemans en Ludo Dielis het aandurfd en profspeler te worden en daardoor de *Belgische Biljartbond* op andere gedachten te brengen in deze situatie, kwam daar verandering in. Eindelijk zag de bond de noodzaak in om het prijzengeld voor de spelers op de een of andere wijze te verhogen. Zo werd het de spelers voortaan toegestaan om op hun bovenarm of borst van hun vest of trui, qua formaat en lettergrootte strikt gereguleerd, reclame voor een sponsor aan te brengen. Hopelijk worden biljartspelers nooit sandwichmannen zoals wielrenners.

In een ander interview had Arnold, die nooit een blad voor de mond nam, het over het schromelijk veel geld dat het kostte om les te volgen in biljarten. Je mocht tijdens de jaren zeventig vlug rekenen op 3.000 tot 5000 frank per maand, plus consumpties, want biljarten is nu eenmaal een sport die gespeeld wordt op café. Ook had hij het een keer over de ziekte aan zijn alvleesklier, die hem belette om nog langer op hoog niveau te spelen.

Na het vroegtijdig overlijden van kampioen Arnold De Paepe, baatten zijn weduwe en haar nieuwe levensgezel nog een tijdje de zaak uit, maar door nog meer miserie geplaagd, sloot de zaak uiteindelijk de deuren.

Niet zo lang nadien fuseerde biljartclub *De Gouden Sleutel* met de club *Sint-Martinus* in de Krijgsgasthuisstraat. Lokaal dat tegenwoordig in relamespots op de radiozender in de regio, veelzeggend een snookerlokaal wordt genoemd.

Besluit

Vanaf de jaren vijftig kreeg het befaamde aloude biljartspel carambole in onze gewesten veel concurrentie van het spel tap- of golfbiljart. In kleine cafés verving men de caramboletafels door tapbiljarts omdat ze heel wat minder plaats innamen en men er bij iedere set een geldstuk moest instoppen. Daardoor geïnspireerd, hing men een poosje later aan een wand naast een carambole een tijdsklok waar men om verder te mogen spelen, om de zoveel minuten ook verplicht was een geldstuk te stoppen.

Veel carambolespelers dachten dat spelen op een tapbiljart voor hen een fluitje van een cent was, maar dat bleek een illusie. Zo hoorde ik eens vertellen dat een internationale Belgische speler op het tapbiljart vernederend werd door de

zestienjarige zoon van de uitbater van een volkscafé. Even vaak werd er toen minder gecaramboleerd door het voorgoed sluiten of herinrichten van veel cafés.

Nog een andere reden waarom, vooral bij de jeugd, de belangstelling voor caramboleren afnam, waren de tv-uitzendingen op BBC en internationale sportkanalen van het uit Engeland overgewaaide spel Snooker, en in het spoor daarvan het populaire Amerikaanse spel Pool in de belangstelling kwam. Ook in deze andere spelsoorten met biljartballen dachten befaamde carambolespelers tevergeefs uit te blinken.

Wat ik ook jammer vind, is dat de geschreven pers tegenwoordig slechts zo weinig plaats beschikbaar heeft voor de prestaties van biljartspelers. Waar is de tijd, dat in de kranten *De Gentenaar* en *Het Volk* wekelijks de prestaties van de spelers die aantraden in alle grote en kleine kampioenschappen en toernooien werden gepubliceerd. Om met een voorbeeld aan te tonen hoe erg het nu gesteld is: toen dit jaar de fameuze Belgische driebandspeler Eddy Merckx een wedstrijd naar vijftig punten won aan meer dan zes gemiddeld, was het berichtje dat men daaraan wijdde kleiner dan dat over een voetbalploegje uit een derde provinciale reeks dat op het punt stond te degraderen. Tegenwoordig verschijnen de biljartuitslagen alleen op internet, maar dat vind ik een minderwaardig compromis omdat enkel insiders daar nog kennis van nemen.

En toch hoop ik, biljartliefhebber in hart en nieren die ik een halve eeuw was en na tien jaar inactiviteit nog ben, dat de edele sport caramboleren nooit zal verdwijnen.

Julien Vangansbeke